

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๔
รับที่ ๕๘๘๘
วันที่ ๑๕ ส.ย. ๖๒
เวลา ๑๐:๐๖ น.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองการเจ้าหน้าที่ กลุ่มสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โทรศัพท์ ๐๒-๕๗๙-๘๕๑๓

ที่ กษ ๐๙๐๒/ว ๓๕๕ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ประกาศรายชื่อผู้รับการคัดเลือก

เรียน สนง./ผอ.กอง/สถาปน./สำนัก/ศทส./สวพ. ๑ - ๘/กตบ./สนง./กพร./กปร./สน.ผชช./กวม และกกย.

สวพ.๕ ส่งคำขอเข้ารับการศึกษาของนายสิทธิพร งามมณฑา ตำแหน่งนักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ (ตล.๓๐๑๗) กลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบคุณภาพสินค้า กมพ. (ช่วยปฏิบัติราชการที่ ศวพ.ราชบุรี สวพ.๕) เข้ารับการคัดเลือกเพื่อประเมินผลงานให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ (ตล.๒๑๕๘) กลุ่มวิชาการ สวพ.๕

จึงขอประกาศรายชื่อผู้เข้ารับการศึกษา ชื่อผลงาน พร้อมเค้าโครงเรื่อง และสัดส่วนของผลงาน โดยสามารถดูบทคัดย่อและสัดส่วนของผลงานได้จาก Website ของ กกจ. และหากประสงค์จะทักท้วงโปรดแจ้งที่ กกจ. ภายในเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(นางพิมพ์พรรณ กลีกรรม)
ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่

ที่ กษ ๐๙๐๒/ว ๑๕๕๐
เรียน ผอ.สวพ.๕/ผอ.ศทส./ผอ.กตบ./ผอ.กลุ่ม.....
 เพื่อโปรดทราบ
 เพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติ
 เพื่อโปรดทราบและดำเนินการ
 เพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ
 ข้อเสนอแนะ.....

(นายบุญชู สายธนู)
๑๕ ส.ย. ๖๒

ผู้อำนวยการกลุ่มประสานและบริหารนโยบาย รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๔

รับในระบบ
วันที่ ๑๕ ส.ย. ๖๒ เวลา ๑๐:๐๖ น.

บทคัดย่อผลงาน/เรื่องย่อ

ลำดับที่ ๑

เรื่อง โครงการสารวัตรเกษตรอาสาในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี

ทะเบียนวิจัยเลขที่ -

ระยะเวลาของผลงาน ตุลาคม ๒๕๖๐ - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

ผู้ดำเนินงานและสัดส่วนความรับผิดชอบ

๑. ชื่อ นายสิทธิพร งามมณฑา ตำแหน่ง/สังกัด นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ / กมพ.
รับผิดชอบในฐานะ หัวหน้างาน (สารวัตรเกษตร) (๕๐ %)
๒. ชื่อ นายยุติพล พระแก้ว ตำแหน่ง/สังกัด นักวิชาการเกษตร / ศวพ.ราชบุรี
รับผิดชอบในฐานะ ผู้ร่วมงาน (ผู้ช่วยสารวัตรเกษตร) (๒๕ %)
๓. ชื่อ นายสุเชาว์ เกิดช่วง ตำแหน่ง/สังกัด นักวิชาการเกษตร / ศวพ.ราชบุรี
รับผิดชอบในฐานะ ผู้ร่วมงาน (ผู้ช่วยสารวัตรเกษตร) (๒๕ %)

บทคัดย่อ/เรื่องย่อ

กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมปัจจัยการผลิตด้านพืช ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งปัจจัยการผลิตเหล่านี้มีความสำคัญต่อการผลิตพืช เพื่อบริโภคภายในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ กรมวิชาการเกษตรจึงจำเป็นต้องมีระบบการควบคุมคุณภาพสินค้า แต่ในปัจจุบันอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถควบคุม กำกับ ได้อย่างทั่วถึง จึงต้องมีโครงการในรูปแบบอาสาสมัครต่างๆ เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย โดยจัดโครงการสารวัตรเกษตรอาสา เพื่อเป็นตัวแทนของหน่วยงานรัฐในการสำรวจ ตรวจสอบ เผยแพร่ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ กฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในการเลือกซื้อ การใช้ปัจจัยการผลิตที่ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณภาพ เป็นผู้ประสานงานในการสื่อสารระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรหรือเกษตรกรกับภาครัฐ สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และแจ้งเบาะแสการกระทำผิดทางกฎหมาย โดยเป้าหมายผู้ที่เข้าร่วมโครงการได้แก่ อาสาสมัครเกษตร หมอดินอาสาระดับอำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เป็นสารวัตรเกษตรอาสา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการเลือกซื้อและวิธีการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้อง สามารถให้คำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สารวัตรเกษตรของกรมวิชาการเกษตรและเป็นเครือข่ายการแจ้งเบาะแสการกระทำผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติปัจจัยการผลิตทางการเกษตร โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรีได้ดำเนินการจัดอบรมสารวัตรเกษตรอาสา ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ จนถึงปีงบประมาณ ๒๕๖๒ แล้วทั้งสิ้นจำนวน ๘ รุ่น รวมผู้เข้าอบรม ๑๒๐ คน ในพื้นที่รับผิดชอบ ๓ จังหวัด คือ ราชบุรี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

แบบสรุป

ข้อเสนอแนวคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เรื่อง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมาตรฐานเกษตรดีมีคุณภาพและการขอรับรองแหล่งผลิตพืชตามระบบจีเอพี

หลักการและเหตุผล

การทำเกษตรตามระบบจีเอพี เป็นการทำเกษตรกรรมอย่างมีแบบแผน ผู้ที่เข้าระบบต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดทั้ง ๘ ข้อ คือ เรื่องดิน, น้ำ, วัตถุอันตรายการเกษตร, การจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว, การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว, การพัก ขนย้าย รักษาผลผลิต, สุขอนามัยส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูล การทวนสอบกลับของระบบ ซึ่งเกษตรกรต้องไม่ละเลยหรือเสี่ยงที่จะปฏิบัติให้ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ในระยะเริ่มแรก เกษตรกรที่ขอทำระบบจีเอพีส่วนใหญ่ต้องสมัครใจและเป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก เนื่องจากประเทศคู่ค้าต้องการได้ผลผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตรและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในประเทศผู้นำเข้า จึงมีเพียงเกษตรกรบางกลุ่มเท่านั้นที่ให้ความสนใจที่จะทำระบบเกษตรจีเอพี และอีกเหตุผลหนึ่งที่ต้องมีการทำระบบนี้คือ การกีดกันทางการค้าของประเทศผู้ซื้อเพื่อที่จะได้ผลผลิตการเกษตรที่ดี จำต้องมีการออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ให้กับประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่ต้องการขายผลผลิตนั้น อีกนัยหนึ่งคือการคัดกรองและทำให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างประเทศผู้ผลิต เมื่อสินค้าของตนมีคุณภาพและไม่มีประวัติที่จะทำให้เกิดการปฏิเสธสินค้า ผู้ผลิตต้องพัฒนาระบบและรักษาคุณภาพของสินค้าเกษตรนั้นให้ได้อยู่เสมอ

ในปัจจุบัน สินค้าเกษตรของไทยได้มีการพัฒนาทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืช ผู้บริโภคในประเทศให้ความสนใจและต้องการอย่างสม่ำเสมอ จากเดิมที่การทำระบบจีเอพีจะจำกัดอยู่ในกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มหรือผู้ผลิตเพื่อการค้าเพื่อส่งออกต่างประเทศเท่านั้น รัฐบาลไทยโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีนโยบายให้เกษตรกรไทยให้ทำการเกษตรตามระบบจีเอพีเพื่อผลิตสินค้าสู่ตลาดในประเทศ สินค้าเกษตรที่มีปริมาณมากที่สุดได้แก่ สินค้าพืช จึงได้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น และมีการจัดสรรความรับผิดชอบในการเชิญชวนเกษตรกรผู้ผลิตพืชให้เข้าสู่ระบบการจัดทำสินค้าพืชให้ได้มาตรฐาน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน้าด่านที่นำเรื่องการจัดทำระบบคุณภาพจีเอพีพืชให้กับเกษตรกรและเป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรในระยะแรก เมื่อเกษตรกรสามารถจัดการระบบการผลิตพืชให้เป็นไปตามข้อกำหนดของระบบจีเอพีแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนการขอการรับรองแหล่งผลิตพืชจีเอพี มีหน่วยงานที่จะเข้ามาตรวจและให้การรับรองระบบจีเอพีพืชคือ กรมวิชาการเกษตร หากเกษตรกรผ่านการตรวจประเมินก็จะได้ใบรับรองคุณภาพแหล่งผลิตพืช เพื่อเป็นการประกันคุณภาพแหล่งผลิตพืชนั้น ทั้งนี้เกษตรกรต้องรักษาคุณภาพและปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดของการรับรองระบบจีเอพีพืชอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเกษตรกรขอยกเลิกเอง หากเกษตรกรไม่ได้ปฏิบัติหรือละเลยไม่เป็นไปตามข้อกำหนด กรมวิชาการเกษตรมีสิทธิที่จะระงับการใช้ใบรับรองหรือเพิกถอนได้ตลอดเวลาหรือได้รับ

การร้องเรียนจากผู้บริโภค รวมทั้งมีการสุ่มตัวอย่างพืชไปตรวจสอบแล้วพบข้อบกพร่องที่จะอยู่ในเรื่องข้อกำหนด ทั้ง ๘ ข้อ

บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๕ รับผิดชอบในการตรวจประเมินคุณภาพแหล่งผลิตพืช ตามมาตรฐานจีเอพี ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม โดยเกษตรกรที่ประสงค์ขอการรับรองพืชผลผลิตของตนเองต้องยื่นเอกสารหลักฐานและต้องผ่านเข้ารับการอบรมในเรื่องข้อกำหนดการปฏิบัติที่ดีของการผลิตพืชจีเอพี รวมทั้งต้องมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในพื้นที่และพืชที่ขอการรับรองตามมาตรฐานระบบจีเอพีก่อน จนเกษตรกรมีความพร้อมที่เป็นไปตามข้อกำหนดทั้ง ๘ ข้อ แล้วเกษตรกรยื่นความจำนงที่จะขอการรับรองมาตรฐานระบบจีเอพีกับหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตรในพื้นที่ เช่น ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี เป็นต้น เมื่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานได้รับเอกสารและพิจารณาเอกสารแล้วไม่พบข้อบกพร่องตามหลักเกณฑ์ เจ้าหน้าที่จะนัดกับเกษตรกรเพื่อเข้าตรวจตามข้อกำหนดทั้ง ๘ ข้อ หากในการตรวจประเมินพบข้อบกพร่อง ข้อสังเกต ก็จะแจ้งให้เกษตรกรทราบและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและข้อสังเกตภายในระยะเวลา ๖๐ วัน เมื่อเกษตรกรจัดการเรียบร้อยแล้ว ก็จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจประเมินครั้งที่ ๒ ซึ่งในการตรวจประเมินครั้งนี้ เจ้าหน้าที่อาจพบหรือไม่พบข้อบกพร่องอื่นๆเพิ่มเติม หากตรวจพบก็จะให้เกษตรกรดำเนินการจัดการแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน เมื่อเกษตรกรแก้ไขเรียบร้อยแล้วและแจ้งให้เจ้าหน้าที่มาตรวจ หากพบว่า เกษตรกรยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดหรือไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องเดิมหรือพบใหม่ เจ้าหน้าที่จะทำการยกเลิกการขอรับรองระบบจีเอพีของเกษตรกรรายนั้น แล้วให้ไปดำเนินการทบทวนและจัดการขอรับการสมัครใหม่

ส่วนกรณีที่เกษตรกรที่ผ่านการตรวจประเมินได้ครบข้อกำหนด ๘ ข้อ เจ้าหน้าที่จะทำการสุ่มตัวอย่างพืชที่ขอการรับรอง (อาจจะรวมสิ่งเกี่ยวข้องที่เป็นตามข้อกำหนด เช่น น้ำ ดิน) ไปส่งห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ทดสอบ เพื่อหาปริมาณสารต้องห้ามและวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เกษตรกรใช้ในการทำเกษตรกรรมว่า พบหรือพบในปริมาณที่มาตรฐานกำหนดให้มีในพืช เมื่อผลทดสอบผ่านตามเกณฑ์ก็จะนำเอกสารข้อมูลเหล่านี้เข้าคณะกรรมการเพื่อพิจารณาออกใบรับรองคุณภาพมาตรฐานตามระบบจีเอพี เมื่อผ่านคณะกรรมการแล้ว เกษตรกรก็จะได้ใบรับรองคุณภาพแหล่งผลิตพืชตามระบบจีเอพีไว้เป็นหลักฐานซึ่งอายุของใบรับรองนี้จะมีอายุ ๒ สำหรับพืชผักสวนครัว และ ๓ ปี สำหรับพืชยืนต้น

จากการที่ได้ไปร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดทำคุณภาพการผลิตพืชให้เป็นไปตามมาตรฐานจีเอพีให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ๓ จังหวัด ที่จัดโดยหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร และร่วมทีมเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี ได้มีข้อสังเกตตามลักษณะงานที่ไปปฏิบัติดังนี้

๑. เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เรื่องข้อกำหนดคุณภาพมาตรฐานพืชจีเอพี

การเป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องระบบการทำเกษตรที่ดีมีคุณภาพจีเอพี (Good Agricultural Practices : GAP) โดยให้ความอนุเคราะห์กับกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานปศุสัตว์ที่ดินเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ผู้ที่เป็นวิทยากรนั้น ตามระบบคุณภาพ ผู้เป็นวิทยากรต้องไม่เป็นผู้ที่เข้าไปตรวจประเมินแปลงปลูกพืชของเกษตรกรที่ขอเข้าร่วมระบบพืชจีเอพี วิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ หลักการที่

เกษตรกรต้องปฏิบัติจำนวน ๘ รายการ ได้แก่ เรื่องน้ำ ดินหรือพื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การรักษา เคลื่อนย้าย พักผลผลิต สุขอนามัยของบุคคลที่อยู่ในระบบ และการบันทึก/การทวนสอบกลับของการทำระบบจีเอพี ซึ่งทั้ง ๘ รายการ ซึ่งทั้ง ๘ รายการนี้ จะงตเว้นหรือเสี่ยงไม่ปฏิบัติไม่ได้ จากการที่เป็นวิทยากรให้ความรู้กับเกษตรกรที่หน่วยงานข้างต้น จัดมาเข้ารับความรู้ในเรื่องนี้ พบว่า เกษตรกรที่เข้าอบรมส่วนใหญ่สามารถจัดกลุ่มเกษตรกรตามช่วงอายุและความสนใจในวิชาที่จัดอบรมได้ดังนี้

- กลุ่มช่วงอายุ จัดได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ ๑.น้อยกว่า ๒๕ ปี, ๒. ๒๕ - ๕๐ ปี, ๓. ๕๑ - ๗๕ ปี และ ๔. มากกว่า ๗๖ ปี

- ตามความสนใจในการเข้าอบรม จัดได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ สนใจในเรื่องที่อบรมพร้อมนำไปจัดทำให้เป็นไปตามที่มารับความรู้ ประมาณ ร้อยละ ๒๕ / มาร่วมงานตามที่เขากำหนดมาซึ่งสนใจรับฟัง แต่ก็ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ร้อยละ ๕๐ และสนใจเพื่อรอรับปัจจัยที่หน่วยงานผู้จัด ไม่คิดที่จะนำไปปฏิบัติ ร้อยละ ๒๕

ดังนั้น การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดทำระบบคุณภาพแหล่งผลิตพืชตามมาตรฐานจีเอพี จึงไม่ค่อยจะประสบผลเป็นไปตามที่คาดหมาย เกษตรกรมาร่วมงานเป็นผู้ปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองอยู่แล้ว มักไม่ค่อยให้ความสำคัญของการจัดทำพื้นที่แปลงพืชของตนให้เป็นไปตามระบบจีเอพี โดยเฉพาะเกษตรกรผู้มาเข้ารับการอบรม ส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ประมาณ ๖๐ ปีขึ้นไปและมักมีปัญหาในเรื่องการอ่านเขียนหนังสือ รวมทั้งไม่ค่อยใส่ใจในการสอบถามวิทยากร ถึงแม้ว่าวิทยากรจะใช้ภาษาพูดแบบพื้นบ้าน ไม่ใช่คำศัพท์ที่เป็นคำทางวิชาการ และมักจะแสดงอาการเบื่อหน่ายที่จะอบรม บางคราวเหมือนเกษตรกรไม่ได้เต็มใจที่จะมารับความรู้ เมื่อมาแล้วก็จะคุยกันไม่สนใจในเนื้อหาความรู้หรือสนใจเอกสารที่แจกด้วย

วิทยากรเองก็ต้องประเมินเกษตรกรผู้เข้าอบรมในแต่ละรุ่นเหมือนกัน ต้องเตรียมเนื้อหาที่ใช้อบรมเกษตรกร เรื่องความรู้เกี่ยวกับพีซีจีเอพีไว้ด้วย มีทั้งแบบมีเนื้อหาเต็ม ได้แก่ มีเนื้อหาที่เจาะลึกและชี้ให้เห็นความสำคัญที่ต้องปฏิบัติและการใส่ใจในแต่ละรายละเอียดทั้ง ๘ ข้อ สำหรับผู้เข้าอบรมที่ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติ และแบบชี้ให้เห็นเป็นรายข้อแบบรวบรัด ในกรณีที่เกษตรกรผู้มาอบรมแบบมาร่วมงานจัดอบรม โดยเนื้อหาของการบรรยายจะเป็นแบบใด วิทยากรก็จะมีภาระแจ้งให้ทราบว่า หลังการอบรมในวันนั้น หากท่านใดมีความสนใจในเรื่องรายละเอียดของข้อใดก็ตามพูดคุยซักถามกับวิทยากร โดยวิทยากรพร้อมที่จะให้คำตอบและความชัดเจนในส่วนเฉพาะเรื่องได้ หากวันหลังจากอบรมก็สามารถสอบถามได้โดยจะให้หน่วยงานที่จัดอบรมเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการตามที่หน่วยงานผู้จัดจัดอบรม

๒. ตรวจสอบประเมินแปลงเกษตรกรร่วมกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี

จากการที่ได้ร่วมตรวจสอบแปลงพืชของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขอรับรองแหล่งผลิตพืชตามมาตรฐานจีเอพี กับเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี สามารถแบ่งเกษตรกรที่สมัครเข้ามาได้ ๓ กลุ่ม คือ

๑. เกษตรกรที่มีความตั้งใจที่จะให้แปลงผลิตพืชได้ระบบจีเอพี

๒. เกษตรกรที่อยู่ในความควบคุม กำกับ ดูแล หรือมีข้อตกลงกับผู้รับซื้อพืชที่ต้องได้การรับรองจีเอพี

๓. เกษตรกรที่ไม่สนใจและให้ความสำคัญว่า แปลงผลิตพืชของเกษตรกรต้องได้ระบบจีเอพี

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความพร้อมของเกษตรกรที่จะพัฒนาแหล่งผลิตพืชให้ได้มาตรฐานตามระบบจีเอพี

และช่วงอายุ ระดับการศึกษา การปฏิบัติการเกษตรที่ได้มาจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งตลาดรองรับผลผลิตพืชของเกษตรกรเป็นต้น รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นพี่เลี้ยงในเรื่องการทำการแปลงผลิตพืชให้ได้ระบบจีเอพีอาจจะยังไม่มี ความคืบหน้าที่จะเสนอส่งเสริมให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการทำการระบบจีเอพีในพืชหรือไม่มีบุคลากรของ หน่วยงานนั้นเพียงพอต่อการเข้าถึงเกษตรกรเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการทำเกษตรให้เป็นเกษตรตามระบบ จีเอพี ผลที่เกิดขึ้นเมื่อมีการส่งเอกสารการสมัครขอการรับรองแหล่งผลิตพืชของเกษตรกรที่ส่งมาให้ทางศูนย์วิจัย และพัฒนาการเกษตรราชบุรี จากหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในแต่ละจังหวัด ซึ่งในการพิจารณาเอกสาร มักจะส่งเอกสารที่ใช้สำหรับสมัครไม่ถูกต้อง เช่น ชื่อผู้ขอ ชนิดพืช พื้นที่แปลง เอกสารสิทธิ์ของพื้นที่และชื่อผู้ขอ มักไม่ถูกต้อง เหมือนกับว่า หน่วยงานต้นทางไม่ได้มีการกรอกเอกสารให้ถูกต้องก่อนส่งมาให้หน่วยตรวจรับรอง หรือในกรณีที่เอกสารการสมัครถูกต้องแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรี เข้าไปตรวจตามข้อกำหนดในการ ขอรับรองระบบจีเอพีพืช เกษตรกรบางรายอาจไม่ทราบด้วยว่า ต้องผ่านการตรวจประเมินเบื้องต้นจาก หน่วยงานที่มารับเอกสารเพื่อสมัครขอการรับรองระบบจีเอพีพืช และไม่รู้ว่าจะทำอะไร หรือแม้แต่เรื่อง ข้อกำหนด ๘ ข้อ ที่ผู้ขอสมัครต้องทราบและปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนด แต่เกษตรกรตอบเจ้าหน้าที่ว่า ส่งใบ สมัครแล้ว ไม่เกิน ๓-๕ เดือน ก็จะได้ใบรับรองคุณภาพแหล่งผลิตพืชตามระบบจีเอพี แต่เกษตรกรไม่ได้ทำ กิจกรรมอะไรเลย เคยทำมาอย่างไรก็ปฏิบัติตามนั้น หรือเมื่อเจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรี ทวนสอบถามกลับไปว่า ได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำระบบจีเอพีพืชหรือไม่ เกษตรกรก็ตอบว่า ไม่เคยรู้เรื่องหรือเข้า อบรมเลย เป็นต้น

เกษตรกรบางรายที่ผ่านการอบรมมาแล้ว เมื่อเจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรี เข้าไปตรวจแล้วพบข้อบกพร่อง ในข้อกำหนดใด ก็ให้เกษตรกรแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามข้อกำหนด ภายในระยะเวลา ๖๐ วัน หากแก้ไขแล้ว เสร็จก็แจ้งให้เจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรีเข้ามาตรวจ ซึ่งในกรณีเหล่านี้ เกษตรกรบางรายก็พิจารณาด้วยตัว เกษตรกรว่า จะทำอย่างไรต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะขอยกเลิกไม่ขอการรับรอง บอกว่า หากพร้อมก็จะสมัคร ใหม่

อีกเรื่องที่ต้องพิจารณาคือเมื่อเกษตรกรได้รับหนังสือแสดงว่า แปลงผลิตพืชของเกษตรกรได้รับการรับรอง คุณภาพแหล่งผลิตพืชที่ดีตามระบบจีเอพี แล้วไม่ค่อยใส่ใจหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ๘ ข้อ เมื่อมีการตรวจติดตามแหล่งผลิตพืชที่ได้การรับรอง เจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรี มักพบว่า เกษตรกรบางราย ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนด ๘ ข้อ หรือละเลยข้อใดข้อหนึ่งเมื่อเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องขึ้นเมื่อ เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจ เกษตรกรบางรายได้แจ้งว่า คิดว่า เมื่อได้เอกสารนี้แล้ว จะไม่ต้องปฏิบัติเหมือนแต่ก่อนได้ เอกสารนี้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องอธิบายให้เข้าใจใหม่ ในกรณีนี้เกษตรกรบางรายคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่พร้อมที่จะ ปฏิบัติได้ก็แจ้งเจ้าหน้าที่ว่า ขอยกเลิกและส่งคืนเอกสารให้กับเจ้าหน้าที่

บางครั้งเอกสารฉบับจริงก็ไม่ได้อยู่กับเกษตรกร มักไปอยู่ที่บริษัทที่เป็นผู้รับซื้อผลผลิตพืชและมักบอกกับ เจ้าหน้าที่ผู้เข้ามาตรวจติดตามว่า บริษัทขอเก็บไว้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เอกสารฉบับจริงต้องอยู่กับตัว เกษตรกร ส่วนบริษัทที่รับซื้อหรือให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้นั้น ต้องได้ฉบับที่เป็นสำเนาที่ลงนามรับรองโดย เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของเอกสารนั้น ดังนั้น จึงต้องมีการทำความเข้าใจกับเกษตรกรใหม่ แม้กระทั่งเรื่องเอกสาร ฉบับจริงสูญหายหรือถูกทำลายซึ่งยังมีอายุอยู่ (๒ หรือ ๓ ปี ตามชนิดพืชที่ขอการรับรองระบบจีเอพี) เกษตรกร ต้องไปแจ้งความแล้ว นำใบแจ้งความนั้นมาขอให้หน่วยงานที่ออกเอกสารเพื่อออกเอกสารใบแทน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากข้อปัญหาและข้อบกพร่องที่พบจากการที่ไปเข้าร่วมตรวจหรือทวนสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรีในระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้มีข้อเสนอเกี่ยวกับการทำงานของหน่วยงานและการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงาน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ในพื้นที่รับผิดชอบของ ศวพ.ราชบุรี (ราชบุรี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม) เพื่อให้เกิดผลอย่างถูกต้องตามหลักการและพัฒนาคุณภาพของเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี ให้กับโครงการรับรองคุณภาพมาตรฐานการผลิตที่เหมาะสมสู่แหล่งผลิตพืชของเกษตรกรให้ได้การรับรองและลดปัญหาการขอยกเลิกการขอการรับรองและขอยกเลิกใบรับรองคุณภาพแหล่งผลิตพืชของเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบของ ศวพ.ราชบุรี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ขยายพื้นที่และมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการนี้ด้วยความสมัครใจและได้คุณภาพอย่างสูง ดังนี้

๑. การอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ

ตามหลักการของระบบคุณภาพ ต้องมีการแบ่งแยกหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานให้ชัดเจน ซึ่งในการให้การรับรองคุณภาพการผลิตพืช (การผลิตเกษตรที่ดีที่เหมาะสม : Good Agricultural Practice (GAP)) ผู้ให้ความรู้และผู้ตรวจประเมินต้องเป็นคนละคนกัน ในหนึ่งคนจะมีบทบาททั้ง ๒ หน้าที่นี้ไม่ได้ หากกรณีมีบุคลากรจำกัด ผู้ให้ความรู้ในเรื่องจีเอพีพืชกับเกษตรกรกลุ่มใด ผู้นั้นต้องไม่เป็นผู้ตรวจประเมินให้การรับรองจีเอพีแก่เกษตรกรที่ผู้นั้นให้ความรู้

แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศวพ.ราชบุรี มักได้รับหนังสือขอความอนุเคราะห์วิทยากรเพื่อให้ความรู้ในเรื่องการจัดการระบบจีเอพีพืชให้กับเกษตรกร จากหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ทั้ง ๓ จังหวัด ซึ่งในความเป็นจริง หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรต้องเป็นผู้ให้ความรู้และเป็นผู้ตรวจประเมินแปลงพืชของเกษตรกรเบื้องต้นที่ขอสมัครในพื้นที่ ก่อนที่จะส่งเอกสารที่สมัครขอการรับรองระบบจีเอพีของเกษตรกรส่งมาให้ทาง ศวพ.ราชบุรี เพื่อส่งเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี เข้าตรวจตามเอกสารการสมัครที่ถูกต้องต่อไป ซึ่งการปฏิบัติดังนี้เป็นการณ์ไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรีเป็นทั้งผู้ให้ความรู้และตรวจประเมินแปลงพืชแก่เกษตรกรที่เจ้าหน้าที่คนเดียวกัน ซึ่งหากเกษตรกรปฏิบัติตามข้อกำหนดใดในเรื่องขอรับรองระบบจีเอพีแล้วทำไม่ถูกต้อง อาจจะได้รับแจ้งจากเกษตรกรว่า เจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรี ได้สอนหรือให้แนวทางการรู้มาอย่างนี้ จึงปฏิบัติตาม

ดังนั้นในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของ ศวพ.ราชบุรี ควรเป็นวิทยากรให้กับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่องระบบจีเอพีพืชของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อที่จะได้ไปเป็นผู้ให้ความรู้กับเกษตรกรที่เข้าอบรมเพื่อรับความรู้ด้วยความสมัครใจและสามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดจีเอพีพืชทั้ง ๘ ข้อได้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรต้องเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯแล้วมีการทวนสอบว่าเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดอย่างถูกต้อง แล้วจึงส่งเอกสารการสมัครขอรับรองระบบจีเอพีพืชมาให้ ศวพ.ราชบุรี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี เข้าตรวจประเมินแปลงพืชของเกษตรกรต่อไป ส่วนกรณีที่เจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี เป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับระบบจีเอพีพืชแก่เกษตรกรในพื้นที่ใด ควรต้องมีรายชื่อเกษตรกรที่ตนเองเป็นผู้ให้ความรู้เก็บไว้เป็นหลักฐาน หากหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรได้ส่งรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการตรวจประเมินแปลงต้นมาให้ทาง ศวพ.ราชบุรี เข้าตรวจประเมินเพื่อให้การรับรอง จักได้มีการตรวจสอบรายชื่อ หากมีรายชื่อเกษตรกรที่ตนเองไปเป็นวิทยากรให้ความรู้

จะได้ไม่รับเอกสารของเกษตรกรรายนั้นเข้ามาอยู่ในการดำเนินการตรวจประเมิน

๒. การพัฒนาคุณภาพเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินระบบจีเอพีพีชของ ศวพ.ราชบุรี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรีควรออกคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินคุณภาพแหล่งผลิตพืช โดยระบุรายชื่อเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ หน้าที่ความรับผิดชอบ การมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละจังหวัด มีการจัดทำระบบเอกสารและผู้รับผิดชอบ กรณีมีการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับระบบจีเอพีพีช เจ้าหน้าที่ตามคำสั่งต้องเพิ่มทักษะและความรู้ใหม่ๆที่ทางกรมวิชาการเกษตรจัดอบรมทุกคน รวมทั้งให้มีการจัดทำบันทึกช่วยจำว่า เจ้าหน้าที่ท่านใดได้ผ่านการอบรมหลักสูตรใดที่เกี่ยวข้องกับการตรวจรับรองระบบจีเอพีพีชเพื่อการทวนสอบกลับของระบบคุณภาพของ ศวพ.ราชบุรี

๓. การตรวจติดตามระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ตรวจประเมิน

เจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรีต้องได้รับการตรวจประเมินตามระบบคุณภาพจากบุคคลภายนอกอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ซึ่งในการตรวจประเมินนี้เป็นการทวนสอบกลับว่า บุคลากรมีความสามารถในระดับใดและยังคงมีศักยภาพในการเป็นผู้ตรวจประเมินแปลงพืชของเกษตรกรที่ขอการรับรองระบบจีเอพีพีชหรือไม่ การทวนสอบข้อกำหนดที่เป็นข้อกำหนดหลัก ข้อกำหนดรอง ข้อสังเกต การลงบันทึกในสมุดคู่มือการตรวจประเมินเกษตรกร การจัดทำฐานข้อมูลของการที่ได้ไปตรวจประเมินแปลงผลิตพืชของเกษตรกร โดยผู้ตรวจประเมินศักยภาพของเจ้าหน้าที่จากภายนอกจะเป็นผู้พิจารณาว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี ยังคงมีความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องข้อกำหนดของการจัดทำระบบจีเอพีพีชทั้ง ๘ ข้อหรือไม่ ซึ่งทางคณะผู้ตรวจติดตามจะเป็นผู้พิจารณา

ส่วนที่อยากให้มีเพิ่มเติมคือ การตรวจสอบคุณภาพภายในของคณะเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งให้ทาง ศวพ.ราชบุรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะตรวจสอบคุณภาพภายใน (Internal Auditor) เพื่อเป็นการตรวจสอบกันเองในคณะเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินก่อนที่จะได้รับการตรวจติดตามจากคณะกรรมการภายนอก

๔. การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตพืชตามระบบจีเอพีให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

ควรมีการจัดพิมพ์แผ่นพับในเรื่องความรู้และหลักการปฏิบัติเกษตรกรที่เหมาะสม รวมทั้งเอกสารเกี่ยวปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ปุ๋ย / วัตถุอันตรายทางการเกษตร / เมล็ดพันธุ์พืช) อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะเรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร ซึ่งเป็นข้อกำหนดหลัก ๑ ใน ๘ ข้อ ของการทำเกษตรตามระบบจีเอพีพีช ซึ่งวัตถุอันตรายที่เกษตรกรใช้ในการแก้ปัญหาเรื่องโรคพืช เชื้อรา แมลงศัตรูพืช ที่เกิดขึ้นในแปลงพืชของเกษตรกร รวมทั้งการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างเหมาะสมว่า สารใดควรใช้อย่างไรและหากจำเป็นต้องมีการผสมสารมากกว่า ๒ ชนิด สำหรับใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดตามเหตุการณ์ที่เกษตรกร ควรมีหลักการและข้อห้ามหรือข้อควรปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียที่เป็นอันตรายกับตัวเกษตรกร พืชที่ปลูก และสภาพแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่คือ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้

ให้กับเกษตรกรและมีการสาธิตให้เกษตรกรที่จะนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องต่อไป
ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมาตรฐานเกษตรดีมีคุณภาพและการขอรับรองแหล่งผลิตพืชตามระบบจีเอพีที่จะให้ผลเป็นไปตามเป้าหมายของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรีและเกษตรกรยังคงรักษาสถานภาพของการเป็นแปลงผลิตพืชตามระบบจีเอพีอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตรในพื้นที่ต้องร่วมมือกันปฏิบัติงาน ให้ความเอาใจใส่เกษตรกรทั้งที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ให้พวกเขาพึงตระหนักเห็นประโยชน์จากการทำระบบนี้ เป็นกำลังใจที่ให้ความเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติเบื้องต้นของการทำระบบจีเอพีพืช ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจประเมินแปลงพืชของเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ก็ต้องเอาใจใส่ ตรวจพินิจและไม่อะลุ่มอะล่วยหรือไม่เข้มงวดให้เป็นไปตามข้อกำหนด ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักการของเกษตรกรอย่างจริงจัง รวมทั้งติดตามเป็นระยะๆ เพื่อที่เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

ส่วนการที่หน่วยงานที่เลี้ยงเกษตรกรที่ตรวจประเมินและให้ข้อคิดเห็นในเรื่องการทำระบบจีเอพีพืชเบื้องต้นก็ต้องให้ความใส่ใจเกษตรกรอย่างดี ให้คำปรึกษาในปัญหาเกี่ยวกับระบบจีเอพีที่เกิดขึ้นในแปลงพืชของเกษตรกร ไม่ควรปล่อยให้เกษตรกรหาวิธีแก้ไขด้วยตัวเกษตรกรเอง เมื่อต้นทางดี ปลายทางย่อมไม่เกิดปัญหา เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจประเมินของ ศวพ.ราชบุรี จึงได้ทำงานได้สะดวกและเมื่อเกษตรกรได้รับข้อบกพร่องที่เกี่ยวกับข้อกำหนดในการทำทำระบบจีเอพีพืชจากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจประเมิน หน่วยงานที่เลี้ยงต้องเข้ามาร่วมด้วยช่วยกันแก้ไขข้อบกพร่องที่เกษตรกรได้รับ ทั้งนี้เพื่อย่นระยะเวลาในการแก้ไขและทำให้ผ่านปัญหานี้ไปได้อย่างดี ซึ่งมีผลต่อการได้รับการเสนอเข้าคณะกรรมการเพื่อให้การรับรองระบบจีเอพีพืชได้เร็วขึ้น เมื่อเกษตรกรได้รับการปฏิบัติอย่างนี้ โดยไม่มีความขัดข้องในการปฏิบัติงาน ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรเชื่อใจเกษตรกรรายอื่นที่ยังไม่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ให้เห็นความสำคัญและอาจจะสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ด้วยความสมัครใจ ซึ่งต่อไปประชาชนไทยก็จะได้มีผลผลิตพืชที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตพืชตามระบบจีเอพีไว้สำหรับบริโภคอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต ทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการบริโภคพืชผักปลอดภัยในทุกท้องถิ่น โดยไม่จำกัดเฉพาะมีผลผลิตจีเอพีพืชในสถานที่เฉพาะ เช่น ห้างสรรพสินค้า สถานที่ขายเฉพาะกิจ อีกต่อไป